

Dějiny na náměstí

Karina Hoření

Vzdělávací cíl

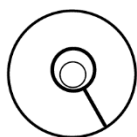
Cvičení je zaměřené na promýšlení role národních symbolů a symbolických míst při důležitých historických událostech. Zároveň se hodí pro výuku i opakování klíčových momentů a procesů v českých dějinách. Na použitých fotografiích je zachyceno Václavské náměstí při vzniku samostatného Československa v roce 1918, oslavách Prvního máje v období komunismu, ve dnech po okupaci v roce 1968 a za studentských protestů v roce 1989.

Žáci hledají na těchto fotografiích podobnosti a rozdíly. Cílem je především dovést žáky k přemýšlení nad silou symbolů, které jsou využívány při spontánních demonstracích i na předem připravených oslavách, a nad tím, proč se takové události přirozeně koncentrují na určitých místech.

Analýza fotografií předpokládá znalosti o významných událostech moderních českých dějin, hodí se pro práci ve třídě, ale také k ověřování znalostí i kompetencí historického myšlení. Jako domácí úkol je komplexní a hodí se proto pro skupiny, které jsou již na práci v prostředí HistoryLab.cz zvyklé.

Jednotlivé operace

Ikony na jednotlivých slidech cvičení poukazují na to, jaký druh operace daná obrazovka umožňuje:

Při kliknutí levým tlačítkem do obrázku přiblíží lupa část obrázku ve výřezu.

Do boxu pro text zapisujete odpověď na otázku nebo jiný komentář (dle zadání).

Aplikace umožňuje uživateli, aby na fotografii barevně označil důležité prvky a doplnil je textovým komentářem. Tahem myši se stisknutým levým tlačítkem kreslíte do obrázku. Nakliknutím na nakreslený tvar pravým tlačítkem otevřete menu s nabídkou úkonů: změnit barvu tvaru, (T) doplnit textový komentář, (X) smazat nakliknutý objekt.

Základní typy práce s cvičením

1. Učitel může pracovat společně s celou třídou s využitím dataprojektoru. Zanáší pak výsledky práce do jednoho cvičení. Po vyplnění toto cvičení ukládá, aby mu je server odeslal na zadanou e-mailovou adresu. Výsledek společné práce může nasdílet žákům.
2. HistoryLab lze využít ke skupinové práci ve třídě, pokud je možné pracovat s několika počítači. Učitel předá žákům odkaz na konkrétní cvičení a instruuje je, aby na závěr cvičení vyplnili e-mailovou adresu jednoho ze žáků ve skupině i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy. Žák, jemuž cvičení přišlo na e-mail, může výsledky rozposlat ostatním členům skupiny.
3. Učitel může cvičení zadat i jako domácí úkol. Musí žákům odeslat odkaz na cvičení a instruuje je, aby po vyplnění úkolu zadali svou e-mailovou adresu i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy.

Prameny

*Příjezd T. G. Masaryka do Prahy na podzim 1918
Zdroj: Armádní muzeum Žižkov*

1. máj 1960 - průvod - alegorický vůz
Zdroj: ČTK

Pomník sv. Václava ve dnech po sovětské invazi 21.8 1968 Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Václavské náměstí 22. 11. 1989 Zdroj: ČTK

Doporučený postup pro společnou práci v hodině s dataprojektorem

- 1. Úvodní fáze** Žáci si s pomocí lupy prohlíží fotografie, můžeme je podnítit k zaměření na určité detaily. (5 minut)
- 2. Analytická fáze I.** Žáci odpovídají na otázky. Určí místo, odkud fotografie pocházejí a diskutují o účelu místa v dnešní době. Postřehy zapisuje do textového pole nad snímkem učitel nebo vybraní žáci či žákyně. V této fázi cvičení nejde o faktografické znalosti, pouze o určení místa a vztahy zkušeností žáků k tématu hodiny. Žáci si mají uvědomit, že pracují s fotografiemi stejného místa a že k tomuto místu sami mohou mít vztah. Pokud nikdo z nich na Václavském náměstí nebyl, lze klást otázky po tom, jaké skupiny lidí se tam pohybují běžně a za jakým účelem. (5 minut)
- 3. Analytická fáze II.** Žáci podrobně analyzují jednotlivé fotografie a snaží se v každé z nich určit dva prvky, které jim umožní snímky časově zařadit. Učitel či vybraní žáci označují tyto detaily v aplikaci, mohou k nim doplnit i textový komentář. Pro podrobnější rozbor fotografií se mohou vracet na úvodní slide, kde lze využít lupy pro zkoumání detailů. Učitel směřuje žáky k tomu, aby se zaměřili na oblékání osob na snímku, nápisy nebo i kvalitu fotografie. (10 minut)
- 4. Chronologické řazení.** Žáci diskutují o chronologickém pořadí vzniku fotografií a řadí je pomocí přetahování snímků. Neměl by ale vzniknout pocit, že hrozí riziko chybného seřazení. Učitel zdůrazní, že se jedná o poznávací hru, o pátrání, ve kterém se mohou splést, jelikož symboly používané při jednotlivých událostech jsou podobné. Případný chybný postup si posléze společně vysvětlí. (5 minut)
- 5. Interpretační fáze.** Žáci odpovídají na otázky z poslední obrazovky a odpovědi zanáší učitel či vybraní žáci do textového pole. Formulují přitom jednotlivé postřehy z analýzy ve formě obecnějších myšlenek. V diskuzi je možné se zaměřit buď na hledání podobného místa v okolí školy (a popřípadě zkusit najít podobné fotografie takového místa), nebo je možné přemýšlet o dalších událostech, které se odehrávají na Václavském náměstí a také najít jejich fotky (oslavy z období protektorátu, oslavy olympijského vítězství v Naganu). Hlubší přemýšlení o fotografiích může učitel rozvinout také otázkami, které akce jsou spontánní a které nikoliv a kdo fotografie pořídil a za jakým účelem. (15 minut)
- 6. Navazující fáze.** Podle probírané látky učitel zapojuje výstupy z práce s prameny do dalšího výkladu. Závěrečné otázky mohou být využity k zadání domácího úkolu nebo jako motivace ke skupinovému projektu: Najděte podobnou sadu fotografií z vašeho města či regionu.

Doporučený postup pro skupinovou práci ve třídě:

- 1. Úvodní fáze** Žáci si ve skupinách s pomocí lupy prohlížejí fotografie. (5 minut)
- 2. Analytická fáze I.** Žáci odpovídají na otázky. Určí místo, odkud fotografie pocházejí, a diskutují o účelu místa v dnešní době. Odpovědi zapisují do textového pole. V této fázi cvičení nejde o faktografické znalosti, pouze o určení místa a vztažení zkušeností žáků k tématu hodiny. Žáci si mají uvědomit, že pracují s fotografiemi stejného místa a že k tomuto místu sami mohou mít vztah. Pokud nikdo z nich na Václavském náměstí nebyl, lze klást otázky po tom, jací lidé se tam pohybují běžně a za jakým účelem. (5 minut)
- 3. Analytická fáze II.** Žáci ve skupinách podrobně analyzují jednotlivé fotografie a snaží se v každé z nich určit dva prvky, které jim umožní snímky časově zařadit. Označují tyto detaily v aplikaci a mohou k nim doplnit i textový komentář. Pro podrobnější rozbor fotografií se mohou vracet na úvodní slide, kde lze využít lupu pro zkoumání detailů. Učitel směřuje žáky k tomu, aby se zaměřili na oblékání osob na snímku, nápisy nebo i kvalitu fotografie. (10 minut)
- 4. Chronologické řazení.** Žáci diskutují o chronologickém pořadí vzniku fotografií a řadí je pomocí přetahování snímků. Neměl by ale vzniknout pocit, že hrozí riziko chybného seřazení. Učitel zdůrazní, že se jedná o poznávací hru, o pátrání, ve kterém se mohou splést, jelikož symboly používané při jednotlivých událostech jsou podobné. Případný chybný postup si posléze společně vysvětlí. (5 minut)
- 5. Interpretační fáze.** Žáci diskutují ve skupině o otázkách z poslední obrazovky a zanášejí odpovědi do textového pole. Formulují přitom jednotlivé postřehy z analýzy ve formě obecnějších myšlenek. (10 minut)
- 6. Prezentační a diskuzní fáze.** Jednotlivé skupiny prezentují před třídou své závěry. Učitel rozvíjí diskuzi na téma kde a proč se koncentrují politické projevy obyvatel. V diskuzi je možné se zaměřit buď na hledání podobného místa v okolí školy (a popřípadě zkusit najít podobné fotografie takového místa), nebo je možné přemýšlet o dalších událostech, které se odehrávají na Václavském náměstí a také najít jejich fotky (oslavy v období protektorátu, oslavy olympijského vítězství v Naganu). Hlubší přemýšlení o fotografiích může učitel rozvinout také otázkami, které akce jsou spontánní a které nikoliv a kdo fotografie pořídil a za jakým účelem. Diskuzi moderuje učitel a vrací se dle potřeby k jednotlivým fotografiím. (10 minut)
- 7. Navazující fáze.** Dle vlastní preference učitel zapojuje výstupy z práce s prameny do dalšího výkladu. Závěrečné otázky mohou být využity

k zadání domácího úkol: Najděte podobnou sadu fotografií z vašeho města či regionu.

Doporučený postup pro domácí úkol

Domácí úkol doporučujeme zadávat třídě, která již má zkušenost s aplikací z práce v hodině. Vzdělávací dopad úkolu se zvyšuje, pokud mu věnujeme pozornost v navazující hodině. Učitel žákům odešle e-mailem odkaz na cvičení. Díky zkušenostem s aplikací by se měli v prostředí snadno zorientovat a plnit úkoly dle zadání. Učitel může předem zdůraznit výstupy, které se mu jeví klíčové a které by měli žáci prezentovat na navazující hodině. Učitel tak může zrychleně a společně s celou třídou projít cvičení přes dataprojektor po linii navržené výše. Zaměří se přitom zejména na prezentační a diskuzní fázi, v jejímž rámci mohou žáci představit, jakých prvků si na fotografii povšimli a jak odpověděli na otázky ze závěru cvičení. Učitel zjišťuje, zda práce s fotografií negenerovala ještě další otázky. Zdůrazní, že žáci mohou pracovat s dalšími zdroji. Dle vlastní preference pak zapojuje výstupy z domácí práce s prameny do dalšího výkladu.

Možné výstupy

Analytická fáze. Žáci si mohou na fotografii povšimnout řady prvků, které jim napoví, kdy fotografie vznikla - nápisy, uniformy, oblečení osob, prostředí. Žáci si mohou taktéž všimnout odlišné technologie vzniku fotografie. Kroužkování stejných rysů fotografií má vést k uvědomění si faktu, že Václavské náměstí je místem, kde lidé demonstrují různé politické postoje, a že státní symboly jsou v různých dobách využívány různě.

Interpretační fáze. Interpretace se posouvá od popisu situace k osvětlení příčin a souvislostí (proč). Mohou tak dojít k závěru, že Václavské náměstí je symbolickým místem proto, že názvem i sochou odkazuje na českého zemského patrona, jehož symbolická role „ochránce“ národa oslovuje i občany moderní a sekularizované společnosti ve chvílích, kdy potřebují svoje emoce prožívat kolektivně. Svůj význam sehrává i umístění náměstí v centru Prahy a jeho rozloha.

Prezentační a diskuzní fáze. Žáci mohou závěry z pátrání prověřit v rámci prezentace a v navazující diskuzi. Žáci mohou dojít k uvědomění si důležitosti symbolických míst ve veřejném prostoru.